
Sprawozdanie z czynności naukowych

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 41, 37-45

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II

Sprawozdanie z czynności naukowych

A. Działalność Wydziałów

1. Wydział I

Przewodniczącym Wydziału I był Stanisław Słoński, Zastępcą Przewodniczącego — Kazimierz Kumaniecki, Sekretarzem — Mieczysław Brahmer, Zastępcą Sekretarza — Ananiasz Zajączkowski.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył w lokalu Seminarium Historii Literatury U. W. 12 zebrań naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

1. 26 I Pełc J. — Fikcja i fantastyka literacka.
2. 23 II Krzyżanowski J. — Stulecie Piotra Chmielowskiego.
3. 4 III Jakóbiec M. — Dziejów stosunków kulturalnych jugosłowiańsko-polskich.
3. 8 III Dürr-Durski J. — Arianie polscy w świetle własnej poezji.
5. 19 IV Des Loges M. — Impresjonizm w literaturze.
6. 10 V Krokiewicz A. — Heraklit.
7. 24 V Taszycki W. — Dawność tzw. mazurzenia w języku polskim.
8. 24 V Grabowski T. St. — Rok 1848 u południowych Słowian.
9. 7 VI Szmydowa Z. — Czynniki gawędowe w poezji Mickiewicza.
10. 21 VI Kumaniecki K. — Retoryka Kallimacha.

11. 14 X R z e u s k a M. — Literackie parantele „Chłopów“ Reymonta.

12. 8 XI S a l o n i J. — Kompozycja „Dziadów“ wileńskich.

Wydział uruchomił na nowo Komisje: Orientalistyczną i Komisję do badań nad historią literatury i oświaty, powołał do życia Komisję Neofilologiczną i przygotował wniosek w sprawie zorganizowania Pracowni Słownikowej.

2. Wydział II.

Przewodniczącym Wydziału był Bogdan Nawroczyński, Zastępcą Przewodniczącego — Stefan Zaleski, Sekretarzem — Kazimierz Michałowski, Zastępcą Sekretarza — Tadeusz Mantuffel.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył w lokalu Prezydium T. N. W. 7 zebrań naukowych, na których przedstawiono 10 referatów, a mianowicie:

1. 16 XII 1947 B u l a n d a E. — Geneza kultu Magnae Matris w świetle badań indologicznych.

2. 16 XII 1947 W a r t o ł o w s k a Z. — Nowe odkrycia na grodzie czerwieńskim Sutiejsk.

3. 20 I 1948 K u r d y b a c h a Ł. — Stosunek Watykanu do Komisji Edukacji Narodowej.

4. 17 II S u c h o d o l s k i B. — Wielorakość stosunku do czasu jako cecha człowieczeństwa.

5. 17 II N o w i c k i A. — Pojęcie bohaterstwa.

6. 16 III N i e m o j e w s k i L. — O pewnej grupie pałaców rzymskich XVI w.

7. 18 V N a w r o c z y Ń s k i B. — Eros, Agape, Caritas, poglądy na miłość w świecie helleńskim i w świecie chrześcijańskim.

8. 22 VI C h o j n a c k i P. — Filozofia egzystencjalna i nauki humanistyczne.

9. 19 X W o l i ń s k i J. — Poselstwo C. Brzostowskiego do Moskwy 1679 r.

10. 19 X M i c h a ł o w s k i K. — Odkrycie mumii w Muzeum Narodowym w Warszawie.

3. Wydział III

Przewodniczącym Wydziału III był Kazimierz Kuratowski, Zastępcą Przewodniczącego — Roman Kozłowski, Sekretarzem — Władysław Nikliborc, Zastępcą Sekretarza — Jan Samsonowicz.

W okresie sprawozdawczym Wydział III odbył w lokalu Seminarium Matematycznego U. W. 7 zebrań naukowych, na których przedstawiono 16 referatów, a mianowicie:

1. 16 I K e m u l a W. — Wpływ ciał powierzchniowo aktywnych i kształtu elektrody na przebieg krzywej polarograficznej.

2. 16 I N i k l i b o r c W. — Z teorii równań różniczkowych.

3. 16 I A l e x i e w i c z A. — O całkach Denjoy w przestrzeniach abstrakcyjnych.

4. 12 III W a ż e w s k i T. — O przebiegu całek równań różniczkowych w otoczeniu punktu osobliwego.

5. 12 III K a l i c k i J. — O metodzie matrycowej Tarskiego.

6. 30 IV B o r s u k K. — O kinetycznym pojęciu krzywej.

7. 30 IV S o s n o w s k i L. — Badania nad zjawiskami fotoelektrycznymi w półprzewodnikach.

8. 28 V M a r c z e w s k i E. (praca wspólna z p. Henri Hensonem) — O różnicy symetrycznej zbiorów.

9. 28 V B a n a c h S. — O funkcjach niezależnych.

10. 28 V Z a h o r s k i Z. — O ilości punktów przecięcia krzywej Weierstrassa i krzywych analitycznych.

11. 25 VI S i e r p i ń s k i W. — Równoważność przez skończony rozkład a miara zewnętrzna zbiorów.

12. 25 VI S i e r p i ń s k i W. — Operacja sita a funkcje analityczne ciągu nieskończonego zbiorów.

13. 22 X S i r H a r o l d S p e n c e r - J o n e s, F.R.S. (Astronomer Royal). — Measuring the sun's distance (Pomiary odległości słońca).

14. T h u g u t t S. — Izotopy węglowe a pochodzenie diamentów.

15. 12 XI S z m i e l e w W. — O pewnej klasyfikacji grup przemiennych.

16. 12 XI S i k o r s k i R. — O pewnym pierścieniu uporządkowanym.

4. Wydział IV

Przewodniczącym Wydziału IV był Bolesław Hryniewicz, Zastępcą Przewodniczącego — Kazimierz Bassalik, Sekretarzem — Franciszek Czubalski.

W okresie sprawozdawczym Wydział IV odbył wspólnie z Sekcją nauk lekarskich 2 zebrania naukowe, na których przedstawiono 10 komunikatów, a mianowicie:

1. D ę b i c k a E. — Dziedziczność psychiczna.
2. K o r c z e w s k i M., O r ł o w s k a A. — Wpływ ilości materiałów zapasowych liścieni na wzrost zarodków fasoli w ciemności.
3. S k i r g i e l l o A. — Rodzaj *Russula* w Polsce.
4. S z r e t t e r R. — Wpływ mleka na przemianę materii u cieląt.
5. R o s i ń s k i B. — O dziedziczności barwy włosów u człowieka.
6. M e l a n o w s k i W. — Rys dziejów okulistyki w Polsce.
7. F i l i p o w i c z M. — Nowa odmiana zespołów J a c o d'a.
8. K i s t e l s k a H. — Współruchy.
9. M i k u l a s z e k K. — Podstawy immunochemii.
10. J u r e c k a B. — Morfologia gruczołu grzybowatego u *Blatta orientalis*.

S e k c j a L e k a r s k a odbyła nadto 1 posiedzenie naukowe osobne z referatem G e r n e r a K. — Zachowanie się białka w surowicy krwi u chorych na płonice.

B. Działalność Komisji

1. Komisja Językowa

Przewodniczącym Komisji był Stanisław Słoński, Sekretarzem — Halina Koneczna.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 7 posiedzeń, na których przedstawiono 13 referatów, a mianowicie:

1. 3 XII 1947 Doroszewski W. — Z wahań form w języku Jeża.
2. 22 I 1948 Koneczna H. — Samogłoski polskie.
3. 11 III Kotański W. — Composita w języku japońskim.
4. 11 III Doroszewski W. — O niektórych argumentach w dyskusji nad pochodzeniem polskiego języka literackiego.
5. 22 IV Zajaczkowski A. — Z dziejów zapożyczeń orientalnych w polszczyźnie: 1. haracz, 2. tapczan.
6. 22' IV Zeuska M. — Gwara Chłopów Reymonta.
7. 20 V Borowy W. — „Płci piękna“ u Mickiewicza.
8. 20 V Doroszewski W. — Uwagi o języku *Pana Tadeusza*.
9. 20 V Zajaczkowski A. — W sprawie badań nad semantyką turecką.
10. 17 VI Tazbirówna W. — Język emigrantów polskich w Wielkiej Brytanii.
11. 17 VI Głowacka B. — Uwagi o staropolskim słownictwie łowieckim.
12. 17 VI Sieczkowski A. — W sprawie upodobień pod względem miejsca artykulacji w języku polskim.
13. 18 X Wojtasiewicz O. — Z zagadnień składni chińskiej.

2. Komisja Historyczna

Przewodniczącym Komisji był Stanisław Kętrzyński, Zastępcami Przewodniczącego byli Stanisław Arnold i Tadeusz Manteuffel, Sekretarzem — Antoni Rybarski, Zastępcą Sekretarza — Aleksander Gieysztor. ✓

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono 2 referaty, a mianowicie:

1. 12 VI G l i n k a J. — O projekcie instrukcji wydawniczej dla źródeł nowożytnych polskich.

1. 20 XI B a c h u l s k a H. — Sprawozdanie z prac nad Bibliografią Historii Polski (1815—1914).

Zespół pracowników z p. Haliną Bachulską na czele opracowywał pod kierunkiem Komisji Historycznej Bibliografię Historii Polski od 1815 do 1914 r. Praca nad pierwszym tomem tego dzieła dobiega końca.

3. Komisja Historii Kultury i Sztuki

Przewodniczącym Komisji był Włodzimierz Antoniewicz, Zastępcą Przewodniczącego — Stanisław Lorentz, p. o. Sekretarza — Zbigniew Hornung.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 10 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono 12 referatów, a mianowicie:

1. 28 XI 1947 Herbst S. i Walicki M. — Obraz bitwy pod Orszą. Dokument historii sztuki i wojskowości XVI wieku.

2. 12 XII G i e y s z t o r A. — Opisy klasztorów franciszkańskich z XVIII w.

3. 12 XII M e c n a r o w s k i E. — Wojciech Korneli Stattler. Materiały do jego życia i działalności jako malarza, profesora i autora pism estetycznych i pamiętników.

4. 23 I 1948 Łopaciński E. — Materiały odnoszące się do artystów w księgach metrykalnych parafii św. Jana w Warszawie.

5. 23 I W a l i c k i M. — Z dziejów polskiego barokowego portretu.

6. 13 II Łopaciński E. i Bohdziewicz P. — Kościół św. Jana w Wilnie.

7. 5 III Ż ó r a w s k i J. — Pojęcie formy w architekturze.

8. 23 IV H o r n u n g Z. — Kościół Dominikanów we Lwowie. Geneza artystyczna zabytku i jego znaczenia w dziejach architektury.

9. 7 V K o z a k i e w i c z S. — Ignacy Gierdziejewski: 1826—1860.

10. 21 V G l i n k a J. — Źródła archiwalne do dziejów mecenatu Jana Klemensa Branickiego.

11. 18 VI J a m r o z J. — Kościół pofranciszkański w Zawichoście.

12. 15 X H u s a r s k i W. — Fara w Kazimierzu Dolnym jako prototyp pewnej grupy kościołów z początku XVII w.

C. Działalność Gabinetów i Zakładów Badawczych

1. Gabinet Filologiczny im. Gabriela Korbuta

Kierownikiem i kuratorem Gabinetu był Julian Krzyżanowski.

I. W okresie sprawozdawczym w Gabinetcie Filologicznym pracowały następujące osoby:

1. Krzyżanowska Zofia w całym okresie sprawozd. ok. 18 godz. tygodn.;
2. Grabowska Maria w całym okresie sprawozd. ok. 18 godz. tygodn.;
3. Treugutt Stefan w całym okresie sprawozd. ok. 30 godz. tygodn.;
4. Dybowska Władysława do 15 maja 1948 ok. 30 godz. tygodn.;
5. Ratyńska Janina do 15 maja 1948 ok. 6 godz. tygodn.

II. Zajęcia w okresie sprawozdawczym obejmowały:

1. Prace porządkowe związane z przywracaniem księgozbiorowi stanu użyteczności;
2. Normalne prace nad konserwacją i kompletowaniem księgozbioru Gabinetu;
3. Zajęcia związane z korzystaniem z księgozbioru.

III. Porządkowanie księgozbioru:

1. Księgozbiór po dewastacji wojennej został ostatecznie uporządkowany, książki ostemplowane, przeprowadzono szkontrum starego inwentarza z faktycznym stanem księgozbioru. Czasopisma prowizorycznie ułożono oraz przeprowadzono ich szkontrum ze starym katalogiem. Udało się przy pomocy zakupów, darów i akcji rewindykacyjnej uzupełnić ok. 400 pozycji starego inwentarza.

2. Jednocześnie postępowało naprzód kompletowanie zbiorów. Kupno i dary dały w sumie ponad 2.200 nowych pozycji. Sporządzono przy tym na użytek własnego i centralnego katalogu ponad 6.500 nowych kart katalogowych.

Zły stan księgozbioru zmusił, jeszcze przed rozpoczęciem na większą skalę oprawiania książek, do zaopatrzenia bardziej zniszczonych woluminów w prowizoryczne obwoluty lub okładki tekturowe (czasopisma).

3. Od maja, w związku z zakończeniem najbardziej zasadniczych prac porządkowych, Gabinet Filologiczny udostępnił swoje zbiory polonistom U. W. za pośrednictwem Semin. Hist. Lit.

Poza tym Zakład pożyczał stale książki pracownikom naukowym, mającym konta biblioteczne w G. F. im. Korbuta.

Ilość tych kont doszła pod koniec okresu sprawozdawczego do 85. Kartoteka wypożyczeń objęła ponad 1500 pozycji.

Zaczęła też rozwijać się, mimo trudności lokalowych, czytelnia wewnętrzna. Korzystali z niej przeważnie pracownicy naukowci.

2. Gabinet Matematyczny

Kuratorem Gabinetu Matematycznego T. N. W. był Kazimierz Kuratowski, asystentką — Alina Böhmówna.

W roku sprawozdawczym 1948 (do 10 XI 1948) wpłynęło do Gabinetu 171 zeszytów czasopism, 37 odbitek i 15 książek, pochodzących z darów. Ponadto zakupiono 87 książek z biblioteki ś. p. Władysława Nikliborca. Oprawiono 166 woluminów książek i czasopism.

Księgozbiór Gabinetu, znajdujący się w lokalu Seminarium Matematycznego Uniwersytetu Warszawskiego (Warszawa, Hoża 69), zawiera obecnie 797 dzieł, 1987 woluminów czasopism oraz około 9.550 woluminów odbitek nieoprawnych. Część księgozbioru, należąca do Gabinetu Matematycznego T. N. W., znajduje się w magazynie Towarzystwa, mieszczącym się na terenie Biblioteki Uniwersyteckiej (Warszawa, Krakowskie Przedmieście 26/28) i zawiera przeważnie starsze wydawnictwa matematyczne.

Z czytelni skorzystało 79 osób, z wypożyczalni — 102 osoby. Z księgozbioru Gabinetu korzystają przede wszystkim kierownicy seminariów matematycznych (5 osób), personel wykładający spoza Uniwersytetu (osób 7), personel pomocniczy naukowy (8 asystentów), oraz studenci Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniw. Warsz. Ponadto skorzystało z niej 9 osób spoza terenu Towarzystwa i Uniwersytetu.

3. Biblioteka Centralna T.N.W.

Kierownikiem Biblioteki Centralnej był Julian Krzyżanowski, bibliotekarzem — Zbigniew Daszkowski. Ponadto doradczo w Bibliotece i Magazynie wydawnictw T. N. W. pracowały następujące osoby: Halina Chlistunow, Władysława Dybowska, Helena Kapelusiówna, Maria Korulska, Leszek Kukulski, Hanna Orzechowska i Andrzej Szomański.

W dniu 23 marca 1948 r. zamówiono w firmie H. Zieleziński półki metalowe dla Biblioteki, na którą przeznaczono dwie duże sale na II piętrze w Pałacu Staszica (w skrzydle od Nowego Świata). W maju przywieziono zasoby biblioteczne T. N. W. z Biblioteki Uniwersyteckiej, gdzie przetrwały wojnę, do Pałacu Staszica: w ogólnej przybliżonej ilości 30.000 tomów większość stanowiły książki Biblioteki Centralnej, na resztę składały się książki Gabinetu Historycznego, Pracowni Mineralogicznej, Instytutu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych oraz Pracowni Radiologicznej. Zamówione półki metalowe firma dostarczyła w dniu 12 lipca i zmontowała w następnych dniach. Właściwe prace biblioteczne uległy jednak zwłoce z powodu konieczności dwukrotnego pomalowania tych półek. Wobec tego przystąpiono do uporządkowania magazynów wydawnictw własnych T. N. W., również przewiezionych z terenu Uniwersytetu do Pałacu Staszica. W okresie sprawozdawczym uporządkowano i ułożono w magazynach ok. 150.000 egz. wydawnictw własnych T. N. W. Ponadto w dniach 9 i 12 lipca przewieziono zbiory biblioteczne J. Michalskiego (około 10.000 vol.) z podziemi kościoła Bernardynów w Piotrkowie, gdzie umieszczono je po powstaniu warszawskim, do Warszawy.

W dniu 8 listopada przystąpiono do uporządkowania książek Biblioteki Centralnej.